

HALLINTOVALIOKUNNALLE

HE 228/2016 VP

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ, LAIKSI RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSESTA SEKÄ ERÄIKSI NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Finanssialan Keskusliitto (FK) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen.

FK yhtyy talousvaliokunnan lausuntoon TaVL 5/2017 vp, jossa on hyvin tuotu esille hallituksen esitykseen liittyvät puutteet ja ongelmat.

1 Vahinkovakuutuksia koskevasta kansallisesta lisäsääntelystä tulee luopua

Rahanpesulakiehdotuksessa luovuttaisiin lakiin perustuvasta mahdollisuudesta soveltaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä vahinkovakuutustuotteisiin. Samalla vakuutusyhtiöille syntyisi kategorinen velvoite todeta vakuutuksenottajan poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön (PEP) asema ennen vakuutuksen myöntämistä.

Lainvalmistelijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa esiin nousseiden näkemyserojen selvittämiseksi FK on hankkinut asiantuntijalausunnon Turun yliopiston rikosoikeuden professori Jussi Tapanilta. Oheinen lausunto tukee yksiselitteisesti finanssialan näkemystä.

EU:n rahanpesudirektiivit (I, III ja IV) koskevat vain henki- ja muita sijoitusvakuutustuotteita, joten vahinkovakuutusten osalta pakollinen PEP-kysely on puhtaasti kansallinen lisävaatimus, joka ei myöskään perustu kansallisen lainsäädäntömme vaatimuksiin. Kyse on hallitusohjelman vastaisesta kansallisesta lisäsääntelystä, josta lainsäädännön arviointineuvoston lausuntoonkin viitaten tulisi luopua. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa on lähes 20 miljoonaa vahinkovakuutusta, joten asia koskettaa välittömästi kaikkia Suomen kansalaisia, yrityksiä ja yhteisöjä.

Toteutuessaan PEP-asemaa koskeva kysymys jouduttaisiin esittämään kaikille vakuutusasiakkaille. Sen perusteella ns. tehostetun tuntemismenettelyn piiriin joutuisi tuhansia kansalaisia ja yrityksiä. Rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskin hallinnan kannalta selvityksillä ei olisi merkitystä, vaan ne jouduttaisiin tekemään myös esimerkiksi tavanomaisten koti-, kasko- ja matkavakuutusten osalta.

Mikäli vastaus PEP-kysymykseen olisi myöntävä, päätös vaikkapa matkavakuutuksen antamisesta jouduttaisiin tekemään lakiehdotuksen perusteella vakuutusyhtiön ylemmässä johdossa (lainvalmistelijoilta saadun tiedon mukaan hallituksen esityksessä käytetty termi ”ylin johto” tullaan korvaamaan IV rahanpesudirektiivin mukaisella ilmaisulla ”ylempi johto”). Käytännössä tämä saattaa edellyttää tuntuvia muutoksia vakuutusten myyntiin esim. sähköisten kanavien tai asiamiesverkoston kautta. Pahimmillaan se voi jopa estää vakuutusten myöntämisen (esimerkiksi lentokentältä ostettavat matkavakuutukset tai autoliikkeestä kaupan yhteydessä otettavat autovakuutukset). Joka tapauksessa kyse olisi menettelystä, jonka asiakkaat kokisivat yksinomaan simputuksena ja huonona asiakaspalveluna.

Vakuutusyhtiöille turhan sääntelytaakan lisääminen merkitsisi merkittävää lisätyötä, tietojärjestelmäkustannuksia ja asiakaspalvelun heikkenemistä. Toisin kuin lainvalmistelijat ovat kahdenvälisissä keskusteluissa esittäneet PEP-kysymys ei ole ”vain rasti ruutuun”, vaan selvityksestä, joka olennaisesti vaikuttaa siihen, mitä taustaselvityksiä asiakkaasta on tehtävä, millä tavoin asiakkaan toimintaa on seurattava, missä järjestyksessä asiakkuutta koskevat päätökset on tehtävä ja viime kädessä myös siihen, mitä palveluita asiakkaalle voidaan tarjota. Tähän seikkaan ovat kiinnittäneet huomiota mm. Ison-Britannian lainsäätäjä ja viranomaiset ja FK pitääkin yllättävänä, että näkökulma on Suomessa ohitettu lähes täysin sekä neljännen rahanpesudirektiivin kansallisessa kannanmuodostuksessa että nyt käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen valmistelussa.

Yksinkertaistetusta tuntemismenettelystä luopuminen tarkoittaisi vahinkovakuutustuotteiden osalta sitä, että asiakkaan henkilöllisyys tulisi todentaa pankkipalvelujen tapaan vakuutusta myönnettäessä. Myös tämä vaikeuttaisi merkittävästi erityisesti kansalaisten mahdollisuuksiin hankkia tavanomaisia matka- ja vahinkovakuutuksia esimerkiksi asiamiesverkoston kautta.

FK ei esitä nykysääntelyn lieventämistä vahinkovakuutustuotteiden osalta, vaan esittää, että se säilytettäisiin nykyisellään. Mitään EU- tai kansallisesta lainsäädännöstä johtuvaa syytä sen kiristämiseen ei ole.

Finanssialan ehdotus rahanpesulakiehdotuksen 3. luvun 13 §:n muutetuksi tekstiksi on liitteenä.

2 Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ja yhteisöjen tosiasiallisia edunsaajia koskevien säännösten yhteensovittamiseen liittyvät tulkintaongelmat on ratkaistava

Rahanpesulakiehdotuksen 1. luvun 7 §:n 4 momentin perusteella asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Sisällöltään vastaava säännös sisältyy 5 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan yhteisön tosiasiallisina edunsaajina voidaan eräissä tilanteissa pitää tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.

FK:n käsityksen mukaan tilanteissa, joissa asunto-osakeyhtiön, kiinteistöosakeyhtiön tai muun yhteisön hallituksen jäsenenä on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, ilmeisenä vaarana on, että muut hallituksen jäsenet katsotaan poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppaneiksi, jolloin myös heidät olisi otettava tehostetun tuntemisvelvoitteen piiriin.

Huomattava on, ettei tehostettu tuntemisvelvoite rajoittuisi henkilön toimintaan asianomaisessa yhtiössä tai yhteisössä, vaan se kattaisi kaiken finanssipalvelujen käytön. Ilmoitusvelvollisen näkökulmasta velvoitteen toteuttaminen olisi käytännössä lähes mahdotonta. Tästä syystä FK pitää tarpeellisena, että sääntelyä selkeytettäisiin siten, ettei pelkkä hallituskumppanuus riittäisi perustamaan yhtiökumppanuutta poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa.

3 Kiristyvien vaatimusten rinnalle tarvitaan myös uusia välineitä

FK on lainvalmistelun yhteydessä useaan kertaan tuonut esille sen, ettei rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehostaminen ole vain vaatimusten, velvoitteiden ja seuraamusten kiristämistä, vaan niiden rinnalle välttämättä tarvitaan myös uusia ja aiempaa tehokkaampia keinoja ja välineitä, joiden avulla pankit ja muut ilmoitusvelvolliset voivat päivittäisessä toiminnassaan vastata niille asetettuihin velvoitteisiin.

Tämän vuoksi FK pitäisi tärkeänä, että rahanpesulakiin sisällytettäisiin myös toimenpiteitä, jotka:

- Asettaisivat asiakkaalle yksiselitteisen velvoitteen antaa ilmoitusvelvolliselle tarvittavat tiedot ja varmistaa niiden paikkansapitävyys;
- Mahdollistaisivat nykyistä laajemman tietojenvaihdon liiketoimen osapuolina olevien finanssialan toimijoiden kesken jo ennen epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemistä. Lakiehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisilla olisi mahdollisuus jakaa tietoa vasta epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen jälkeen, vaikka vaatimus käytännössä voi tarkoittaa sitä, etteivät pankit kaikissa tilanteissa kykene riittävän nopeasti reagoimaan maksukortti- ja tietoverkkopetoksiin sekä niihin liittyvään rahanpesuun, vaan pysäytettävissä olleita maksutapahtumia joudutaan jälkikäteen manuaalisesti ja valitettavan usein turhaan jäljittämään eri suunnilta;
- Velvoittaisivat toimivaltaiset viranomaiset antamaan tietoa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyvistä ajankohtaisista tai uusista tekotavoista ja myös nykyistä laadukkaampaa palautetta tehdyistä rahanpesuilmoituksista ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehokkuudesta; sekä
- Velvoittaisivat toimivaltaiset viranomaiset tehostamaan terrorismista tai sen rahoittamisesta epäiltyjen henkilöiden tunnistamistietojen selvittämistä sekä nopeuttamaan tietojen jakamista pankeille ja muille ilmoitusvelvollisille.

Valitettavasti FK:n osittain konkreettisten lakitekstienkin muotoon laatimia ehdotuksia ei ole lainvalmistelussa huomioitu.

4 Tosiasiallisia edunsaajia koskeva rekisteri on saatava käyttöön ensi tilassa

Rahanpesulakiehdotuksen 6. luvun 4 §:n 5 momentin mukaan yhteisöjen olisi toimitettava tosiasiallisia edunsaajiaan koskevat tiedot kauppa- ym. rekistereihin vasta 30.6.2019 mennessä. Ilmoitusvelvollisten osalta velvoite selvittää ja ylläpitää tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot tulee sitovaksi kuitenkin jo lain voimaantulon myötä.

Koska kyse on rahanpesun ja terrorismin torjunnan kannalta ehkä merkittävimmästä yksittäisestä toimenpiteestä, joka lakipakettiin sisältyy, FK pitää esitettyä siirtymäaikaa kohtuuttoman pitkänä ja esittää sen merkittävää lyhentämistä. FK:n saamien tietojen mukaan edunsaajarekisterin käyttöönotolle esitetty siirtymäaika on myös EU:n pisin, mikä on herättänyt kysymyksiä ja ihmetystäkin mm. finanssialan eurooppalaisilla foorumeilla.

5 Hallinnollisten seuraamusten oikeasuhtaisuus ja kohtuullisuus on varmistettava

Rahanpesulakiehdotukseen sisältyvät hallinnolliset seuraamukset ilmoitusvelvollisille ja niiden johtoon kuuluville vastuuhenkilöille ovat erittäin ankaria.

FK pitääkin tärkeänä, että järjestelyn oikeasuhtaisuus, kohtuullisuus ja yhteensopivuus kansallisen seuraamusjärjestelmämme kanssa arvioitaisiin huolellisesti. Huomiota asiaan on kiinnitetty myös oheisessa professori Jussi Tapanin asiantuntijalausunnossa.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Päivi Pelkonen

LIITTEET Professori Jussi Tapanin asiantuntijalausunto 20.1.2017
Finanssialan ehdotus rahanpesulain 3. luvun 13 §:ksi